

Norges Dokumentarv

Edvard Grieg, norsk komponist, 1843-1907.

www.edvardgrieg.no

Oppsummering

Edvard Grieg testamenterte sine notemanuskripter, brev, dagbøker, trykte noter, boksamling, konsertprogramsamling m.m. til Bergen Offentlige Bibliotek i 1906. Biblioteket har formidlet arven etter Grieg fra materialet ble overlevert biblioteket etter Nina Griegs død i 1936. Samlingen har økt ved kjøp og gaver.

Alt materialet er systematisert, katalogisert og skannet. Tekstbasert materiale, som brev og dagbøker, er i stor grad også transkribert og kan søkes opp i fulltekst. Materialet er publisert på bibliotekets hjemmeside, www.bergenbibliotek.no, med direktelink www.edvardgrieg.no. I tillegg er alt skannet materiale tilgjengelig via Europeana.com.

Edvard Grieg skrev rundt 135 verk, op. 1- 74, og EG 101-183 og nettstedet har en oversikt over hvilke notemanuskripter biblioteket eier, med pekere til andre institusjoner som har skannede notemanuskripter av Grieg. I tillegg finnes en systematisert oversikt over bibliotekets samling av trykte noter av Griegs musikk (inkludert Griegs private notesamling og andre omfattende samlinger av førsteutgaver) og her er også en oversikt over de innspillinger (CD og LP) biblioteket har av hans musikk.

Samlingen omfatter 5700 brev, 890 av disse er fra Grieg. Brevsamlingen har stor kulturell verdi. Her er brev fra berømte samtidige kunstnere som Brahms, Tsjajkovskij, Ibsen og Bjørnson, fra kjente politikere, forleggere, impresarioer, brev fra venner, beundrerbrev, brev fra personer som selv ønsket berømmelse, fra kunstnere i trange kår som ba om økonomisk hjelp og familiebreve. En rekke av brevene er transkribert og man kan søke fritt i teksten.

Den testamentariske gaven etter Grieg omfatter få fotografier, men biblioteket har samlet en rekke foto og tegninger og tilgjengeliggjort disse digitalt både i bibliotekets egen katalog og nettsted, og via Flickr: The Commons. Fotosamlingen omfatter de fleste kjente fotografier av Grieg og hans omgangskrets. <http://www.flickr.com/search/?q=The%20Grieg%20Archives>

Griegsamlingen omfatter også artikler skrevet av Grieg, regnskapsbøker, konsertprogram, diplomer og vitnemål.

Samlingen utvides stadig ved antikvariske nykjøp og det er inngått en avtale med håndskriftsamlingen i Nasjonalbiblioteket om at det er Griegsamlingen som kjøper inn tilgjengelig originalmateriale, dette for å unngå at to institusjoner kjemper om samme objekt på for eksempel auksjoner.

Sekundærsamlingen omfatter trykte noter - kjente og ukjente utgaver, bøker, artikler, oppgaver på alle nivå, avhandlinger og selvfølgelig lydinnspillinger. I tillegg har Griegsamlingen arkivansvar for dokumenter o.a. etter jubileumsfeiringen i 1993 og etter hundreårsmarkeringen for Griegs død i 2007, til den siste gjør vi også hjemmesiden tilgjengelig (www.grieg07.no)

Griegsamlingen er mye brukt, og vi får mye oppmerksomhet og god omtale for at materialet er så tilgjengelig.

Våren 2011 ble Senter for Grieg-forskning etablert ved Universitetet i Bergen i samarbeid med bibliotekets Griegsamling og med økonomisk bidrag fra [Kavlis fond](#). Senteret er plassert på Bergen Offentlige Bibliotek, musikkavdelingen/Griegsamlingen.

Edvard Grieg er Norges største komponist og en presentasjon av hele den unike arven etter ham er en opplagt kandidat til Norges dokumentarv.

Søker
Bergen Offentlige Bibliotek, Griegsamlingen
Strømg. 6, 5015 Bergen

Kontaktperson: Siren Steen, leder for Griegsamlingen,
siren@bergenbibliotek.no
www.edvardgrieg.no

Norges Dokumentarv

Edvard Grieg, norsk komponist, 1843-1907.

www.edvardgrieg.no

Identifikasjon og beskrivelse av dokumentene

Griegsammenlingen omfatter:

Notemanuskripter, ca. 200, inkludert ungdomsarbeider og mindre kjente komposisjoner.

<http://bergenbibliotek.no/digitale-samlinger/grieg/test-komposisjoner>

Tre skissemapper: ideér, utkast, fragmenter, bl. a. skisser til en pianokonsert nr. 2 i h-moll. Samtlige skisser er identifisert, og publisert i Edvard Grieg Samlede Verker, bind 20.

Arbeidsbøker fra studietiden i Leipzig, med rettelser av Griegs lærere.

Manuskripter til artikler Grieg skrev for aviser og tidsskrifter.

Mer enn 5700 brev til og fra Grieg. Av disse er 890 til hans forlegger C. F. Peters Musikverlag i Leipzig. Brev fra berømte samtidige kunstnere, som Brahms, Tsjajkovskij, Ibsen og Bjørnson, fra kjente politikere, forleggere, impresarioer, brev fra venner, beundrerbrev, brev fra personer som selv ønsket berømmelse, fra kunstnere i trange kår som ba om økonomisk hjelp. Her er også en stor samling brev til og fra Nina Grieg, samt en spesiell samling kondolansebrev til Nina etter Edvard Griegs død i 1907. Alt dette er uhyre verdifullt kulturhistorisk kildemateriale.

<http://bergenbibliotek.no/digitale-samlinger/grieg/korrespondanse>

Dagbøker fra 1865, 1865/1866, 1905/1906 og 1907. Dagbøkene er tilgjengelig online, skannet og transkribert, og er også utgitt i bokform. Dagbøkene er tilgjengelig også på russisk, tysk, engelsk og deler av den på italiensk.

<http://bergenbibliotek.no/digitale-samlinger/grieg/grieg-samlingen-griegiana>

Regnskaps- og notisbøker fra 1872/1873 og 1880-1902. I regnskapsbok for 1885 finnes tegninger til hans nye hjem Troldhaugen, med blant annet mål på møblene og en liste over planter til hagen. Regnskapsbøkene gir et fantastisk innblikk i hvordan man levde i Norge og i Europa, med hensyn til både prisnivå og levestandard.

Rørende tidsbilder gir også Griegs minnebok fra ungdoms- og studietiden, hans egen skissebok med bl. a. et selvportrett og vitnemål fra konservatoriet i Leipzig, samt Griegs oppgavehefter og diplomer.

Med den testamentariske gaven kom også manuskripter til andre komponisters verk, bl.a. en skissebok etter Griegs venn Rikard Nordraak, hvor *Norsk Fædrelandssang*, bedre kjent som *Ja vi elsker* finnes. I tillegg finnes dediserte noter av en rekke av tidens komponister.

Trykte publikasjoner

Griegs private notesamling: ca. 2700 trykte noter, både egne og andre komponisters verk, mange med dedikasjoner til Grieg. Rettelser og tilføyelser fra Griegs hånd i en del av de trykte utgavene av hans egne verk.

Griegs boksamling: omfatter musikkteoretisk litteratur, biografier, romaner, dikt; bla. H.C. Andersens samlede verker i 20 bind.

Konsertprogrammer: fra konserter Grieg hørte i studietiden i Leipzig, og fra konserter hvor Edvard Grieg (og ofte Nina) selv opptrådte.

<http://bergenbibliotek.no/digitale-samlinger/grieg/grieg-samlingen-konsertprogram>

Eierskap og tilgjengelighet til samlingen

Tilstand og oppbevaring

Samlingen eies i sin helhet av Bergen Offentlige Bibliotek, og oppbevares i biblioteket hvelv i brannsikre skap. Samlingen vurderes å være i rimelig god stand. Noen av dokumentene er tidligere restaurert av Bergen Byarkiv, noen er akkurat nå til restaurering hos Bergen kunstmuseums konservatoravdeling. Forskningsbibliotekar Øyvind Nordheim ved Nasjonalbiblioteket har vurdert alle notemanuskriptene og anbefalt restaurering der det har vært nødvendig.

Registrering, bibliografisk behandling og søkemuligheter

Alle dokumentene, men noen få unntak, er registrert og analysert i bibliotekets dataregister. Biblioteket bruker biblioteksystemet Bibliofil. Hvert dokument er nøyaktig bibliografisk beskrevet: tittel, påskrifter, antall sider, evt. datering. I tillegg inneholder den bibliografiske katalogposten opplysninger om manuskriptets størrelse, dokumentets tilstand og hvilke type skriveredskap som er brukt. Hvis dokumentet er tilfalt samlingen etter Griegs død vil det framkomme hvor det stammer fra, for eksempel auksjonskjøp, auksjonshus, dato, og (skjult for publikum) kjøpesum. Om det er en donasjon framkommer givers navn, gjerne med opplysninger om givers forhold til dokumentet.

Søkemulighetene som ligger i systemet er rike: tittel, personnavn, verktype, besetning, trykkplatennummer, år og kombinasjoner av alle disse opplysningene er noen av alternativene og dette gir et godt utgangspunkt for å presentere materialet på forskjellige måter og fra ulike vinkler, både ved vanlig bibliografisk søk, og ved presentasjon via nettsider.

Bibliotekets datasystem støtter de ulike utvekslingsformat for bibliografisk data.

Formidling

Alle originaldokumentene er også skannet. For musikkmanuskriptene er det av stor betydning at folk hjemmefra kan studere for eksempel overstrykninger og noter som er visket bort. Dette er godt i formidlings- og forskningsarbeid, og svært viktig i et langtidsbevaringsperspektiv. Brevene til og fra Grieg er spesielt kulturhistorisk verdifulle, og vi har derfor transkribert store deler av denne samlingen. Transkriberingene gir også mulighet for fritekstsøk. Dette er en tjeneste som øker tilgjengeligheten til brevmassen betydelig.

De digitale dokumentene er tilgjengelig for publikum via internett som jpeg eller PDF-filer. Lagringsformatet er tiff, som sendes separat når forlag, TV-selskap eller andre har behov for store filer.

Alt billedmaterialet er i tillegg tilgjengelig via Flickr: The Commons. Bergen Offentlige Bibliotek var første norske institusjon som ble tatt opp i det selebre selskapet The Commons. Publisering her skaper stor trafikk til sidene våre. Fra juli 2010 til juli 2011 har vi hatt 270.000 besøk.

Materialet er også publisert via Europeana.

Nominasjon av arkivet

Bergen offentlige bibliotek vil nominere hele arkivet etter Grieg til Norges dokumentarv. Når vi velger å nominere hele arkivet er det i hovedsak ut i fra Griegsamlingens store kulturhistoriske verdi og Griegs tette omgang med svært mange av Europas ledende kunstnere innen alle disipliner, dokumentert i den store brevsamlingen. Samlingen bygger på Griegs testamentariske gave og biblioteket har siden dokumentene ble overført i 1930 arbeidet med videreutvikling, vedlikehold og formidling av materialet.

Samlingen utgjør således ett kulturhistorisk dokumentkompleks.

Trine Kolderup Flaten
Biblioteksjef

Siren Steen
leder for Griegsamlingen

Bergen 2. september 2011

Om Griegsamlingen

I 1906, 10 måneder før sin død testamenterte Edvard Grieg, sammen med sin hustru Nina, sine håndskrevne noter, artikler og kunstnerbrev, trykte noter og bøker, samt annet materiale til Bergen Offentlige Bibliotek, "under Forutsætning af, at dette vedligeholdes og gjøres tilgjengelig for Bergens Almenhed".

I 1919 ble Troldhaugen, Nina og Edvard Griegs villa i Bergen, solgt på offentlig auksjon, og den testamentariske gaven flyttet til biblioteket. I 1930 overførte Nina Grieg, fra sitt oppholdssted i Danmark, den enestående samlingen av kunstnerbrev.

I årenes løp har samlingen av originaldokumenter økt, ved gaver og innkjøp.

Stortinget bevilget i 1986 ca 5 millioner kroner til hjemkjøp av Grieg-manuskripter fra USA. I alt 29 notemanuskripter og 375 brev fra Grieg til hans forlegger hos Peters ble den gang innlemmet i Griegsamlingen. Dette var manuskripter arvingene etter Peters Verlag fikk med seg da de måtte flykte fra sitt hjemland like før utbruddet av andre verdenskrig. Den nyervervede tilveksten ble stilt ut i Grieghallen 22. mai 1986 og utstillingen ble åpnet i nærvær av Kong Olav V.

I 1962 tok Bergen Offentlige Bibliotek initiativ til utarbeidelse av "Edvard Grieg Gesamtausgabe", som ble fullført i 1995. Den inneholder Edvard Griegs samtlige komposisjoner med kommentarer samlet i 20 bind, og håndskrevet notemateriale fra Griegsamlingen er her publisert for første gang.

Griegsamlingen holdes løpende oppdatert om all ny litteratur og annen informasjon om Edvard Grieg og musikken hans.

Rundt 95 % av samlingens dokumenter er nå tilgjengelig i digital form. Det jobbes med å lage en bedre verkfortegnelse på nett, hvor bruk av den bibliografiske registrering og det digitaliserte materialet utnyttes enda bedre enn i dag. Det er også et ønske å digitalisere avisartikler om hans musikk og konserter i hans egen levetid.. Vi vil også publisere informasjon om korrespondentene sammen med brevene. Dette er noen av framtidsplanene for dokumentene i Griegsamlingen. Musikkforskere og alle musikkinteresserte har adgang til personlig å finne fram i det omfattende materialet; i tråd med Edvard Griegs ønske om "tilgjængelighed".

Samlingens betydning for musikklivet i Bergen

"Med Nina underskrevet Testamentets Kodice hos Joachim Grieg". Skriver Grieg i sin dagbok fra 1906. Dette viser til de arrangementer Edvard Grieg gjorde til beste for det bergenske musikklivs fremtid ved å engasjere seg sterkt i et Grieg-fond, og til det at hans manuskripter og papirer skulle tilfalle det offentlige biblioteket i Bergen.

Edvard Griegs Fond var blitt etablert i 1903, da et halvt hundre fremstående borgere ville stimulere musikkutviklingen ved å få et fast profesjonelt symfoniorkester i Bergen, og med det for øye satte i gang en innsamling til et fond som skulle bære Griegs navn og disponeres etter hans bestemmelser.

Innholdet i testamentet meddeles styret for biblioteket slik:

*Kristiania 12/11/06
Hotel Westminster*

Bestyrelsen for Bergens offentlige Bibliotek, Bergen

I vore testamentariske Bestemmelser har min Hustru og jeg udtalt Ønsket om, at vore efterladte Musikalier, Bøger, Manuskripter, Autografer og Kunstnerbreve efter vor død tilfalder Bergens offentlige Bibliotek under forudsætning af, at de af dette vedligeholdes og gjøres tilgjengelig for Bergens Almenhed.

Jeg tillader mig (i) den Anledning at forespørge, om Bestyrelsen for Bergens offentlige bibliotek er villig til at modtage en sådan Gave.

*Høiaktelsesfuldt
Edvard Grieg*

Man kan i og for seg undres over at verdensborgeren Edvard Grieg som gjennom sitt voksne liv bare i relativt korte perioder oppholdt seg i sin hjemby, var så sterkt engasjert i de bergenske forhold som testamentet gir uttrykk for.

I testamentet, der ektefellene gjensidig har satt hverandre inn som universalarvinger, er det bestemt at kr. 25.000.- av den etterlatte formue skulle tilfalle Edvard Grieg-fondet. Resten av "vore efterladenskaber" (inkludert royalties og avgifter fra salg av musikk og fra oppførrelser) skulle realiseres og nettoutbyttet gis til fondet.

De betingelsene som Edvard Grieg knyttet til dette, utgjør et sett av klare retningslinjer for oppbyggingen av et profesjonelt musikkliv i Bergen - og de viderefører hans ambisjoner fra de to dirigentårene i "**Harmonien**" (1880 og 1881) og "[Den store Musikfesten i Bergen](#)" i 1898, da han engasjerte "Consertgebouw"-orkesteret fra Amsterdam i stedet for å bruke Bergens eget, mindre profesjonelle, orkester.

Både fondet og retningslinjene skulle vise seg å gi resultater.

I dag kan man nok mene at den testamentariske gaven til Bergen Off. Bibliotek fikk vel så stor betydning for ettertidens kunnskap og interesse for kunstneren Grieg og hans skaperverk, og for den byen han kom fra.

Man kan også undre seg på hvorfor Edvard Grieg ønsket å overlate hele sitt verdifulle arkiv - så påpasselig tatt vare på gjennom mange år - til hjembyens folkebibliotek.

Det fantes et norsk Nasjonalbibliotek ved Universitetet i Oslo, og Bergen hadde sin vitenskapelige institusjon, Bergens Museum, med bibliotek og håndskriftsamlinger.

Tilfeldig var det nok ikke, og Edvard Grieg føyer seg inn i en meget lang rekke av store og små mesener, som har opprettet stiftelser og legater for allmennyttige, kulturelle og sosiale formål. På den tiden han laget sin "kodicel" til testamentet, opptok utviklingen av byens folkebibliotek mange brave borgere. Men byens folkebibliotek – Bergen Offentlige Bibliotek – framsto som et ambisiøst bibliotek med store og viktige samlinger, og med nylig avholdt arkitektkonkurranse for et praktbygg, finansiert av gaver fra byens borgere. I dette biblioteket var det tegnet inn en egen musikkavdeling, den første i et folkebibliotek i landet.

Våren 2011 ble Senter for Grieg-forskning etablert ved Universitetet i Bergen i samarbeid med bibliotekets Griegsamling og med økonomisk bidrag fra [Kavlis fond](#). Senteret er plassert på Bergen Offentlige Bibliotek, musikkavdelingen/Griegsamlingen.

Senteret skal primært forske på Griegs musikk og hans virke i Europas kulturliv. Dette skal gjøres ved å styrke kompetansen om, og øke tilgjengeligheten til Edvard Griegs verk. Her skal også være plass for forskning rundt andre vestnorske komponister. Om deres musikk er lokalt forankret, er musikken i sin karakter og kvalitet også musikk for nasjonen og av internasjonal betydning og verdi. Skal arven etter Grieg styrkes, kreves det økt innsats i fornyingsarbeidet, og det vil i praksis innebære økt innsats i forskning, editering og kunnskapsutvikling – og tilgjengeliggjøring av Griegs dokumentarv føyer seg inn i dette arbeidet.

Bergen Offentlige Bibliotek skal huse det nyetablerte senteret, som etableres med to professor II-stillinger, midler til hel professorstilling fra 2012, og med to stillinger for doktorgradsstudenter. Senteret får solide samarbeidspartnere i [Edvard Grieg Museum](#), [Troidhaugen](#), og [Griegakademiet](#) ved universitetet. Anerkjente musikkforskere stiller seg til disposisjon som professor II.